

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 6.9.2001
COM(2001) 505 definitief

2001/0204 (CNS)

Voorstel voor een

VERORDENING VAN DE RAAD

**betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen
inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid**

(door de Commissie ingediend)

TOELICHTING

1. DOEL

Tijdens de bijeenkomst van de Europese Raad van Tampere in oktober 1999 werd het omgangsrecht aangemerkt als een prioritaire doelstelling voor de justitiële samenwerking¹. Hierdoor wordt ingegaan op een reële maatschappelijke behoefte. Aangezien mensen steeds vaker van de ene lidstaat naar een andere verhuizen en gezinnen uiteenvallen en opnieuw worden samengesteld, hebben kinderen voor het onderhouden van betrekkingen met de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid voor hen dragen en eventueel in verschillende lidstaten wonen, behoefte aan een klimaat van rechtszekerheid.

Stelt u zich bijvoorbeeld de volgende situatie voor: na een rechterlijke beslissing in lidstaat X, waardoor het gezagsrecht aan de moeder van het kind wordt toegekend en de vader omgangsrecht met het kind krijgt, vestigt de vader zich in lidstaat Y. Aangezien er geen zekerheid bestaat dat de beslissing in lidstaat Y daadwerkelijk zal worden erkend en ten uitvoer gelegd, is de moeder ertegen gekant dat het kind zich naar de andere lidstaat begeeft om de vader te bezoeken. Zij laat het kind ten slotte gaan, maar omdat hij bij de uitoefening van zijn omgangsrecht moeilijkheden heeft ondervonden, laat de vader het kind niet terugkeren en wendt hij zich in lidstaat Y tot de rechter om de beslissing inzake het gezagsrecht te doen veranderen. Dat is een betreurenswaardige situatie, die zich thans in de Gemeenschap maar al te vaak voordoet.

Het communautaire optreden in dit verband heeft ten doel het belang van het kind te beschermen en in het bijzonder concreet uitdrukking te geven aan het in artikel 24 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie vastgelegde grondrecht van het kind om regelmatig persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met zijn beide ouders te onderhouden. Enerzijds moet de beslissing die de betrekkingen regelt tussen het kind en de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid voor dit kind hebben, gezien de aard ervan, steeds kunnen worden herzien om beter rekening te houden met het belang van het kind naarmate de situatie van dit kind evolueert. Anderzijds moet een dergelijke beslissing vrij circuleren en worden herzien (en moeten de betrekkingen tussen het kind en de personen die ouderlijke verantwoordelijkheid hebben zich kunnen ontwikkelen) in een klimaat van rechtszekerheid, waardoor conflicten zoveel mogelijk worden voorkomen en in het leven van het kind voor de nodige stabiliteit wordt gezorgd. Er moet een evenwicht worden gevonden tussen het belang van het kind enerzijds en de noodzaak in de ene lidstaat gegeven beslissingen in de hele Gemeenschap te erkennen anderzijds.

De Commissie stelt daarom voor het beginsel van wederzijdse erkenning uit te breiden tot alle beslissingen inzake de ouderlijke verantwoordelijk (zodat alle kinderen kunnen profiteren van de regeling). Teneinde het daartoe tussen de lidstaten vereiste wederzijdse vertrouwen te versterken, is in het voorstel een duidelijk en samenhangend geheel van voorschriften opgenomen voor de toekenning van de bevoegdheid, alsmede een mechanisme voor de samenwerking tussen de rechterlijke

¹ Conclusies van de Europese Raad van Tampere, punt 34.

instanties en de autoriteiten . Het uiteindelijke doel is de afschaffing van het *exequatur* voor een beslissing die in een lidstaat is gegeven in een andere lidstaat ten uitvoer kan worden gelegd.

Tegelijk bereidt de Commissie een voorstel voor met het oog op de goedkeuring van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1996 over hetzelfde onderwerp, teneinde dit waardevolle internationale instrument parallel met de communautaire voorschriften te kunnen toepassen en problemen te kunnen aanpakken die de grenzen van de Gemeenschap overschrijden.

2. CONTEXT

Dit voorstel maakt deel uit van de lopende werkzaamheden binnen de Europese Gemeenschap die ten doel hebben een echte justitiële ruimte tot stand te brengen, die is gebaseerd op het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen².

Artikel 61, onder c), en artikel 67, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap vormen hiervoor de rechtsgrond. Overeenkomstig artikel 61, onder c), en artikel 65 van het Verdrag neemt de Gemeenschap maatregelen aan op het gebied van justitiële samenwerking in burgerlijke zaken met grensoverschrijdende gevolgen en voorzover nodig voor de goede werking van de interne markt. Deze maatregelen omvatten de verbetering en vereenvoudiging van de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken. Het basisinstrument op dit gebied is Verordening nr. 44/2001 van de Raad, die echter niet van toepassing is op bepaalde duidelijk aangegeven zaken, zoals de staat en de bevoegdheid van natuurlijke personen, het huwelijksgoederenrecht, testamenten en erfenissen³.

Op het gebied van het familierecht zijn in Verordening (EG) nr. 1347/2000 van de Raad bepalingen vastgelegd betreffende de bevoegdheid, de automatische erkenning en de vereenvoudigde tenuitvoerlegging van bepaalde ter gelegenheid van een echtscheiding of een scheiding van tafel en bed gegeven beslissingen⁴. In het bijzonder wat de beslissingen inzake ouderlijke verantwoordelijkheid betreft, is het toepassingsgebied ervan beperkt tot beslissingen betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid voor gemeenschappelijke kinderen van de echtgenoten, gegeven ter gelegenheid van rechtsvorderingen betreffende het huwelijk. De verordening is in werking getreden op 1 maart 2001.

² Conclusies van de Europese Raad van Tampere, punt 33.

³ Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, PB L 12 van 16.1.2001, blz. 1, artikel 1, lid 2, onder a).

⁴ Verordening (EG) nr. 1347/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid voor gemeenschappelijke kinderen, PB L 160 van 30.6.2000, blz. 19.

Frankrijk diende op 3 juli 2000 een op Verordening (EG) nr. 1347/2000 van de Raad gebaseerd voorstel in dat ten doel heeft de uitoefening van het grensoverschrijdend omgangsrecht voor kinderen van gescheiden of van tafel en bed gescheiden paren te vergemakkelijken door de afschaffing van het *exequatur*⁵. Om de rechtstreekse executoriale kracht van beslissingen inzake het omgangsrecht te compenseren, wordt in het Franse initiatief vooropgesteld dat het kind na afloop van zijn verblijf in het buitenland zal terugkeren.

De Raad Justitie en binnenlandse zaken heeft tijdens zijn bijeenkomst van 30 november 2000 een programma goedgekeurd dat de geleidelijke afschaffing van de *exequatur*procedure ten doel heeft op vier actieterreinen⁶. Op het tweede gebied omvat het programma tijdens de eerste etappe een uitbreiding van het toepassingsgebied van Verordening (EG) nr. 1347/2000, gekoppeld aan de afschaffing van het *exequatur* voor het omgangsrecht. Tijdens genoemde bijeenkomst stelde de Raad tevens vast dat de behandeling van het Franse initiatief alleen parallel met de uitbreiding van het toepassingsgebied van Verordening (EG) nr. 1347/2000 kan worden voortgezet. Aldus wordt de gelijke behandeling van alle kinderen gegarandeerd en worden maatschappelijke realiteiten, zoals de diversificatie van de gezinsstructuren, in aanmerking genomen.

Om de weg hiervoor te effenen, heeft de Commissie op 27 maart 2001 een werkdocument ingediend over de wederzijdse erkenning van beslissingen inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid. Dit document bevat een aantal inleidende beschouwingen betreffende de uitbreiding van het toepassingsgebied van Verordening (EG) nr. 1347/2000, de daarmee verband houdende bepalingen inzake de bevoegdheid en een aantal aanverwante onderwerpen.

Op grond van dit werkdocument werd op 27 juni 2001 een hoorzitting gehouden.

Gezien de reacties van de lidstaten en van andere belangstellende partijen die aan de hoorzitting hebben deelgenomen, stelt de Commissie hierbij een verordening van de Raad voor betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid. Het voorstel vult Verordening (EG) nr. 1347/2000 aan, teneinde het vrije verkeer van alle beslissingen betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid te verbeteren op grond van een reeks gemeenschappelijke, op communautair niveau vast te stellen bevoegdheidsregels en nauwere samenwerking tussen de autoriteiten. Het voorstel gaat niet verder dan hetgeen nodig is om de doelstelling (het vereenvoudigen van de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid) te verwezenlijken en voldoet aldus aan het subsidiariteitsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel, zoals neergelegd in artikel 5 van het Verdrag tot oprichting

⁵ *Initiatief van de Franse Republiek met het oog op de aanneming van de Verordening van de Raad inzake de wederzijdse tenuitvoerlegging van beslissingen betreffende het omgangsrecht*, PB C 234 van 15.8.2000, blz. 7.

⁶ *Programma van maatregelen voor de uitvoering van het beginsel van wederzijdse erkenning van beslissingen in burgerlijke en handelszaken*, PB C 12 van 15.1.2001, blz. 1. Het programma betreft de volgende vier werkgebieden: (i) Brussel I; (ii) Brussel II en gezinssituaties die hun oorsprong vinden in andere verhoudingen dan het huwelijk; (iii) het huwelijksvermogensrecht en vermogenrechtelijke gevolgen van de scheiding van niet-gehuwde paren; en (iv) testamenten en erfenissen. Tijdens de derde (en slot) etappe van het programma wordt het *exequatur* op de vier gebieden afgeschaft.

van de Europese Gemeenschap. Aldus wordt, in combinatie met het Franse initiatief voor de afschaffing van het *exequatur* voor beslissingen inzake het omgangsrecht, uitvoering gegeven aan de eerste etappe van het tweede gebied van het programma inzake de wederzijdse erkenning.

3. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Hoofdstuk I – Toepassingsgebied en definities

Artikel 1 – Toepassingsgebied

Het voorstel betreft hetzelfde soort procedures voor hetzelfde soort autoriteiten als Verordening (EG) nr. 1347/2000. De term "burgerlijke rechtsvorderingen" slaat niet alleen op gerechtelijke procedures, maar ook bestuurlijke procedures, wanneer het nationale recht daarin voorziet.

In tegenstelling tot hetgeen het geval is in artikel 1 van Verordening (EG) nr. 1347/2000 wordt de vordering betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid niet meer gekoppeld aan een vordering betreffende het huwelijk, zodat het voorstel alle beslissingen inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid voor kinderen betreft, ongeacht hun gezinssituatie.

Overeenkomstig het Protocol betreffende de positie van Denemarken gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, geldt het voorstel niet voor Denemarken. Overeenkomstig het Protocol betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, kunnen Ierland en het Verenigd Koninkrijk binnen drie maanden gebruik maken van hun "opt-in"-mogelijkheid.

Artikel 2 - "Persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft"

Er wordt een definitie gegeven van de term "persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft", waaronder elke natuurlijke persoon en rechtspersoon wordt verstaan die ingevolge een beslissing of van rechtswege de ouderlijke verantwoordelijkheid voor een kind heeft. Overeenkomstig artikel 13, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1347/2000 wordt onder "beslissing" niet alleen rechterlijke en administratieve beslissingen verstaan, maar ook authentieke akten en gerechtelijke schikkingen. De term "persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft" wordt vervolgens gebruikt in de artikelen 4, 5, 6, 13 en 17 (vereiste van aanvaarding van de bevoegdheid van de rechterlijke instantie, recht te verzoeken om verwijzing van de zaak of om bijstand van een centrale autoriteit).

De nationale wetgevingen verschillen aanzienlijk wat betreft de personen die eventueel de ouderlijke verantwoordelijkheid kunnen hebben (de ouders van het kind, andere leden van de familie van het kind, derde personen). De Commissie is van mening dat bezwaren die samenhangen met de tenuitvoerlegging van beslissingen tot toekenning van de ouderlijke verantwoordelijkheid aan personen die daarop krachtens het recht van de lidstaat van tenuitvoerlegging geen aanspraak kunnen maken, beter uit de weg kunnen worden geruimd wanneer het *exequatur* voor het omgangsrecht wordt afgeschaft.

"Ouderlijke verantwoordelijkheid"

Er wordt geen definitie gegeven van "ouderlijke verantwoordelijkheid", maar verwacht wordt dat via de jurisprudentie van het Hof van Justitie een zekere convergentie zal worden bereikt. Voorts wordt in een overweging gespecificeerd dat de term wel het omgangsrecht omvat, maar niet de onderhoudsverplichtingen, die onder Verordening (EG) nr. 44/2001 vallen. Teneinde de samenhang tussen de twee instrumenten te handhaven, moet worden overwogen artikel 5, lid 2, van Verordening (EG) nr. 44/2001 te amenderen teneinde te garanderen dat een rechterlijke instantie ook bevoegd is ten aanzien van onderhoudsverplichtingen, indien het om een bijkomende eis gaat die verbonden is met een vorderingen inzake ouderlijke verantwoordelijkheid.

Eventueel kan ook een "zwarte lijst" nodig blijken van maatregelen die in "burgerlijke rechtsvorderingen" zijn genomen, maar te nauw verbonden zijn met de uitoefening van overheidsgezag (bijvoorbeeld plaatsing van een kind in een instelling) om de opnemings ervan onder het toepassingsgebied van de verordening te rechtvaardigen. De Commissie heeft er voor gekozen het voorstel niet in die zin te beperken, maar het aan de lidstaten over te laten eventuele die zij krachtens hun nationaal recht kunnen hebben, naar voren te brengen.

Toepasselijk recht

Het wordt overgelaten aan het oordeel van de rechterlijke instantie waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, welk recht zal worden toegepast om te bepalen welke personen ouderlijke verantwoordelijkheid hebben. Voor het beoordelen van het feit of het overbrengen of niet doen terugkeren van een kind ongeoorloofd is, verwijst artikel 5 naar het recht van de lidstaat waar het kind onmiddellijk voor de overbrenging of het niet doen terugkeren zijn gewone verblijfplaats had. In het programma van maatregelen voor de uitvoering van het beginsel van wederzijdse erkenning wordt niets gezegd over de kwestie van het toepasselijke recht. Hoewel dit voorstel geen bepalingen inzake het toepasselijke recht bevat (hetgeen evenmin het geval is in Verordening (EG) nr. 1347/2000), is de Commissie van oordeel dat het nuttig kan zijn dieper in te gaan op de vraag welke rol de harmonisatie van de regels van conflictenrecht in echtscheidingszaken en in zaken betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid kan spelen om de wederzijdse erkenning van beslissingen te vergemakkelijken.

Hoofdstuk II – Bevoegdheid

Teneinde de rechtszekerheid te verhogen, voorziet het voorstel in een reeks bevoegdheidscriteria die ten doel hebben bevoegdheidsconflicten te voorkomen en die in ruime mate zijn gebaseerd op de overeenkomstige bepalingen van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1996⁷. Het hoofdcriterium is de gewone verblijfplaats van het kind (artikel 3), dat echter in bepaalde gevallen van wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind of ingevolge een overeenkomst tussen de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid hebben, wordt ingeperkt (artikelen 4, 5 en 6); voorts is ook voorzien in een flexibiliteitsmechanisme (artikel 13). Het is de bedoeling de bevoegdheid in alle gevallen toe te kennen op een wijze die het hogere belang van het kind dient.

De hoofdcriterium ten aanzien van de bevoegdheid (artikel 3) is duidelijk alleen van toepassing wanneer het betrokken kind zijn gewone verblijfplaats in de Gemeenschap heeft. De artikelen 4 tot en met 6 zijn echter van toepassing ongeacht of het kind zijn gewone verblijfplaats binnen of buiten de Gemeenschap heeft. Hetzelfde geldt voor de uitoefening van residuele bevoegdheden (artikel 8). Tegelijk overweegt de Gemeenschap het Verdrag van 's-Gravenhage van 1996 goed te keuren. De goedkeuring van dit Verdrag zou geen invloed hebben op de toepassing van op communautair niveau goedgekeurde voorschriften op kinderen die hun gewone verblijfplaats in de Gemeenschap hebben. De in het Verdrag neergelegde bevoegdheidsregels zouden echter voorrang hebben boven de communautaire voorschriften wanneer het betrokken kind niet in de Gemeenschap verblijft maar in een verdragsluitende staat die geen lidstaat is.

Afdeling I

Artikel 3 – Algemene bevoegdheid

Zoals in het Verdrag van 's-Gravenhage van 1996 is de bevoegdheid in de eerste plaats gebaseerd op de gewone verblijfplaats van het kind. Dat betekent dat in geval van wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind, de rechterlijke instanties bevoegd zijn van de lidstaat waar het zijn nieuwe gewone verblijfplaats heeft.

Overeenkomstig hetgeen gebruikelijk is in het kader van de Conferentie van Den Haag, waar het begrip 'gewone verblijfplaats' is ontwikkeld, is de term niet gedefinieerd, maar gaat het in plaats daarvan om een feitelijke kwestie die in iedere zaak door de rechter moet worden beoordeeld. Verwacht wordt evenwel dat zich via de jurisprudentie van het Hof van Justitie een zekere convergentie zal ontwikkelen.

Aangezien de gewone verblijfplaats van een kind op gelijk welk ogenblik of ingevolge een onrechtmatige handeling kan veranderen, zijn er situaties waarin het in het belang van het kind is wanneer de rechterlijke instanties van de lidstaat waar het kind voorheen zijn gewone verblijfplaats had, bevoegd blijven. Deze situaties worden behandeld in de artikelen 4 en 5.

⁷ XXXIV. Verdrag inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen (gesloten op 19 oktober 1996). Het Verdrag is nog niet in werking getreden.

Artikel 4 – Bevoegdheid van de lidstaat waar de laatste beslissing is gegeven

Artikel 4 bepaalt dat de rechterlijke instanties van de lidstaat waar de laatste beslissing is gegeven enige tijd bevoegd kunnen blijven, wanneer het kind slechts recent naar zijn nieuwe gewone verblijfplaats is verhuisd, terwijl een van de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid hebben, blijft wonen in de lidstaat waar de laatste beslissing is gegeven. Het doel hiervan is een zekere continuïteit te garanderen, zonder evenwel te raken aan de definitie van de term “gewone verblijfplaats”. Bovendien is het de rechterlijke instantie die op het ogenblik van de wijziging van de verblijfplaats de nauwste band heeft met het kind die haar eerdere beslissing wijzigt om rekening te houden met de wijziging in de situatie van het kind. Tegelijk hoeft de achterblijvende persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft, de zaak niet in een onbekende omgeving aanhangig te maken, tenzij hij zelf verkiest van deze mogelijkheid gebruik te maken. Na verloop van zes maanden wordt de rechterlijke instantie van de gewone verblijfplaats van het kind bevoegd, die dan de plaats is waarmee het kind de nauwste banden heeft.

Stelt u zich bij voorbeeld de volgende situatie voor: door een uitspraak in lidstaat X krijgt de moeder het gezagsrecht over het kind, terwijl de vader om het andere weekend een omgangsrecht met het kind heeft en de drie betrokkenen hun verblijfplaats in X hebben. Moeder besluit met het kind naar lidstaat Y te verhuizen, zodat de beslissing moet worden gewijzigd, omdat het voor de vader niet langer praktisch is om het kind om het andere weekend te zien. Hoewel het volgens de bestaande beslissing niet nodig is dat voor de verhuizing te doen, geeft artikel 4 de vader de mogelijkheid de zaak met dat doel bij de rechterlijke instanties in X aanhangig te maken. De rechterlijke instanties in Y moeten de zaak gedurende zes maanden na de verhuizing naar die rechterlijke instanties verwijzen, tenzij de vader aanvaardt dat deze bevoegd zijn.

Voor de toepassing van dit artikel moet aan drie voorwaarden zijn voldaan: het kind mag niet langer dan zes maanden in de staat van zijn nieuwe gewone verblijfplaats hebben verbleven (onder a); een van de personen die ouderlijke verantwoordelijkheid heeft moet zijn verblijfplaats nog hebben in de lidstaat waar de laatste beslissing is gegeven (onder b); bedoelde persoon mag de bevoegdheid van de gerechtelijke instanties van de lidstaat waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft niet hebben aanvaard (onder c).

Artikel 5 – Ontvoering van kinderen

Het feit dat de gewone verblijfplaats van het kind bepalend is voor de bevoegdheid, houdt het risico in dat geweld wordt gebruikt om artificiële bevoegdheidsbanden te creëren om het gezagsrecht over een kind te verkrijgen.

Op internationaal niveau heeft het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980 betreffende de internationale ontvoering van kinderen ten doel de onmiddellijke terugkeer te verzekeren van kinderen die ongeoorloofd zijn overgebracht of worden vastgehouden⁸. Het overbrengen of het niet doen terugkeren van een kind wordt als ongeoorloofd beschouwd, wanneer dit geschiedt in strijd met een daadwerkelijk uitgeoefend gezagsrecht. In het Verdrag wordt tegelijk ook erkend dat bepaalde uitzonderingen op de verplichting tot het doen terugkeren van het kind nodig zijn, met name wanneer er een ernstig risico bestaat dat het kind door zijn terugkeer wordt blootgesteld aan een lichamelijk of geestelijk gevaar, dan wel op enigerlei andere wijze in een ondraaglijke toestand wordt gebracht (artikel 13 onder b). Dit impliceert dat de rechterlijke instanties van de nieuwe gewone verblijfplaats na de ontvoering van een kind niet bevoegd zijn, tenzij een beslissing is gegeven het kind niet te doen terugkeren, of wanneer niet binnen een redelijke tijd een verzoek om teruggeleiding van het kind is ingediend.

Binnen de Gemeenschap heeft deze nieuwe, door de ontvoering van een kind gecreëerde feitelijke situatie gevolgen voor de bevoegdheid in de gevallen waarin deze situatie wordt aanvaard door alle personen die ouderlijke verantwoordelijkheid hebben (bijvoorbeeld wanneer geen verzoek om teruggeleiding van het kind is ingediend). De Commissie is aan de andere kant van oordeel dat er in een gemeenschappelijke justitiële ruimte in geen enkele andere situatie, bijvoorbeeld die van artikel 13, lid 1, onder b), reden is voor een permanente overdracht van bevoegdheid. In feite moedigt het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980 de verdragsluitende partijen ertoe aan de erin opgenomen weigeringsgronden voor teruggeleiding verder te beperken of andere instrumenten toe te passen om de teruggeleiding te vergemakkelijken⁹.

Stelt u zich de volgende situatie voor binnen de Gemeenschap: op grond van een in lidstaat X gegeven beslissing heeft de moeder die in lidstaat X verblijft het gezagsrecht en de vader die in lidstaat Y verblijft een omgangsrecht. Tijdens een bezoek van het kind aan lidstaat Y blijkt dat het kind risico loopt. De vader verzoekt dan in lidstaat Y om voorlopige maatregelen om het kind te beschermen en stapt binnen één maand naar de rechterlijke instanties van lidstaat X om de beslissing inzake het gezagsrecht te doen wijzigen. In alle gevallen zullen de rechterlijke instanties van lidstaat X waar het kind woont, het laatste woord hebben. Dat betekent dat wanneer zij de beschuldigingen inzake het risico ongegrond achten, de voorlopige maatregelen in lidstaat Y ophouden van toepassing te zijn en dat het kind wordt teruggeleid. In dat geval werken de centrale autoriteiten van de twee lidstaten samen bij het nemen van de nodige beschermende maatregelen waarmee de teruggeleiding van het kind gepaard moet gaan.

Deze oplossing is gebaseerd op een mate van vertrouwen die inherent is aan een gemeenschappelijke justitiële ruimte, namelijk dat de rechterlijke instanties van een andere lidstaat het kind dezelfde bescherming kunnen garanderen. Teneinde de justitiële samenwerking te vereenvoudigen, wordt een aantal mechanismen opgezet die het mogelijk moeten maken bijvoorbeeld in lidstaat Y van het kind verkregen

⁸ XXVIII. Verdrag inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen (gesloten op 25 oktober 1980). Het Verdrag is in alle lidstaten van kracht.

⁹ Zie de artikelen 34 en 36 van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980.

bewijzen te gebruiken voor de rechtbank in lidstaat X¹⁰. Verwacht wordt dat het feit dat de beslissing ten principale altijd zou worden gegeven door de rechterlijke instanties die bevoegd zijn van het bodemgeschil kennis te nemen, een afschrikkend effect zal hebben, omdat de ontvoerders van het kind niet langer geneigd zouden zijn van dergelijke methoden gebruik te maken om ervoor te zorgen dat de bevoegdheid naar een andere rechterlijke instantie gaat. Dezelfde overwegingen lagen ten grondslag aan de bepalingen betreffende de terugkeer van kinderen in het Franse initiatief betreffende het omgangsrecht.

Lid 1 bevat de algemene regel die ook is opgenomen in artikel 4 van Verordening (EG) nr. 1347/2000, namelijk dat de rechterlijke instanties hun bevoegdheid uitoefenen overeenkomstig het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980. Overeenkomstig lid 2 krijgen de rechterlijke instanties van de nieuwe gewone verblijfplaats van het kind slechts de bevoegdheid wanneer alle personen die ouderlijke verantwoordelijkheid hebben de situatie hebben aanvaard. Lid 3 is het logische gevolg van lid 2 en verplicht de rechterlijke instanties ertoe de terugkeer van het kind te gelasten wanneer zij niet de bevoegdheid kunnen aanvaarden ingevolge lid 2 en onverminderd de voorlopige maatregelen die zij ingevolge artikel 9 kunnen nemen. In lid 4 wordt "het ongeoorloofd overbrengen of het niet doen terugkeren van een kind" gedefinieerd zoals in het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980.

Artikel 6 – Aanwijzing van de bevoegde rechter

Op grond van dit artikel kunnen alle personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid hebben gezamenlijk beslissen de zaak aanhangig te maken bij de rechtbanken van een lidstaat waarmee het kind een nauwe band heeft. Deze oplossing heeft ten doel het bereiken van een overeenkomst tussen de partijen, eventueel zelfs alleen over de rechterlijke instantie die bevoegd is kennis te nemen van de zaak, te bevorderen. De rechterlijke instantie waaraan de zaak is voorgelegd zou dan zelf kunnen beslissen of de aanvaarding van de bevoegdheid door deze instantie in het belang is van het kind.

De bevoegdheid van de rechterlijke instantie die beslist over de echtscheiding, waarin artikel 3, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1347/2000 voorziet, kan als een bijzonder geval van aanwijzing van de bevoegde rechterlijke instantie op grond van artikel 6 worden beschouwd. Andere eventuele bevoegdheidscriteria kunnen zijn, de lidstaat waar een van de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft zijn gewone verblijfplaats heeft of de lidstaat waar het kind voorheen zijn gewone verblijfplaats heeft gehad.

¹⁰ Zie Verordening (EG) nr. 1206/2001 van de Raad van 28 mei 2001 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkriging in burgerlijke en handelszaken, PB L 174 van 27.6.2001, blz. 1.

Artikel 7 – Bevoegdheid op grond van de plaats waar het kind zich bevindt

Dit artikel bepaalt dat wanneer de gewone verblijfplaats van een kind niet kan worden vastgesteld, de lidstaat op welks grondgebied het kind zich bevindt automatisch bevoegd is. Deze situatie kan zich voordoen met betrekking tot kinderen die op de vlucht zijn, maar ook wanneer de rechterlijke instanties van een lidstaat vaststellen dat het kind zijn gewone verblijfplaats heeft verloren, terwijl de rechterlijke instanties van een andere lidstaat van mening zijn dat nog niet is voldaan aan de voorwaarden voor het verwerven van een nieuwe gewone verblijfplaats.

Teneinde misbruik bij de toepassing ervan te voorkomen, kreeg dit artikel een ondergeschikte rol toebedeeld ten opzichte van de artikelen 3 t/m 6 (dat wil zeggen dat het alleen van toepassing is wanneer geen enkele rechterlijke instantie van een lidstaat krachtens deze artikelen bevoegd is).

Artikel 8 – Residuele bevoegdheden

Er is voorzien in de residuele toepassing van het nationale recht, wanneer geen enkele rechterlijke instantie van een lidstaat bevoegd is op grond van de artikelen 3 t/m 7. In de meeste gevallen zou het hier gaan om kinderen die een nauwe band hebben met een lidstaat, maar er niet hun gewone verblijfplaats hebben. Goedkeuring van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1996 zou er uiteraard aan in de weg staan dat bevoegdheid wordt uitgeoefend ten aanzien van kinderen die hun gewone verblijfplaats hebben in een andere Verdragsluitende staat, tenzij dit in overeenstemming is met de bepalingen van het Verdrag, bijvoorbeeld door de toepassing van de artikelen 8 en 9 ervan.

Zoals in Verordening (EG) nr. 1347/2000 gelden voor een op residuele bevoegdheden gebaseerde beslissing in alle andere lidstaten dezelfde erkennings- en tenuitvoerleggingsvoorschriften.

Artikel 9 – Bevoegdheid voorlopige maatregelen te nemen ter bescherming van het kind

In spoedeisende gevallen moeten de rechterlijke instanties van de lidstaat op welks grondgebied het kind zich bevindt de nodige maatregelen kunnen nemen om het kind te beschermen.

Er dient echter te worden op toegezien dat deze maatregelen niet onbeperkt gehandhaafd blijven, aangezien hierdoor zou worden belet dat de rechterlijke instantie die bevoegd is van het bodemgeschil kennis te nemen deze bevoegdheid in de praktijk uitoefent. Daarom wordt voorgesteld dat, ten eerste, deze maatregelen zullen ophouden van toepassing te zijn tenzij binnen een maand een vordering wordt ingesteld bij de rechterlijke instanties die bevoegd zijn van het bodemgeschil kennis te nemen en, ten tweede, dat deze maatregelen dan kunnen worden herroepen door een beslissing (in eerste aanleg) van de rechterlijke instantie die bevoegd is van het bodemgeschil kennis te nemen.

Het is van belang dat de rechterlijke instanties met betrekking tot deze maatregelen rechtstreeks of via de centrale autoriteiten samenwerken (bijvoorbeeld bij de bewijsverkrijging).

Artikel 10 – Bevoegdheid de uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheid te regelen

Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen beslissingen inzake de toekenning van uit de ouderlijke verantwoordelijkheid voortvloeiende rechten en beslissingen waardoor de uitoefening van deze rechten wordt geregeld. In laatstgenoemd geval zouden de rechterlijke instanties van de lidstaat waar deze rechten worden uitgeoefend enige speelruimte moeten hebben om de nodige praktische maatregelen te nemen, voorzover de oorspronkelijke beslissing daarin niet voorziet.

Ook hier dient er zorg voor te worden gedragen dat de essentie van de beslissing niet wordt gewijzigd. Teneinde dergelijk misbruik te voorkomen, bepaalt lid 3 dat de rechterlijke instanties die bevoegd zijn van het bodemgeschil kennis te nemen deze praktische maatregelen in dat geval mogen herroepen.

Het is van belang dat de rechterlijke instanties met betrekking tot dit artikel rechtstreeks of via de centrale autoriteiten samenwerken.

Afdeling II

Artikelen 11 en 12 – Toetsing van de bevoegdheid en de ontvankelijkheid

Zoals in de artikelen 9 en 10 van Verordening (EG) nr. 1347/2000 moet de rechterlijke instantie die de beslissing neemt toetsen of zij bevoegd is en of de rechten van de verdediging zijn gerespecteerd.

Artikel 13 – Verwijzing naar een rechterlijke instantie die beter in staat is de zaak te behandelen

De bevoegdheidsregels in Afdeling I zijn op zodanige wijze gestructureerd dat een volledig en logisch systeem wordt opgezet dat het hogere belang van het kind dient. Er zouden zich niettemin (zij het uitzonderlijke) situaties kunnen voordoen waarin de rechterlijke instanties van een andere lidstaat beter in staat zouden zijn de zaak te behandelen. Zowel ter erkenning van het wederzijdse vertrouwen, dat zich op het gebied van de justitiële samenwerking tussen de lidstaten ontwikkelt als ter bevordering daarvan, is een bepaling opgenomen die het mogelijk maakt een zaak te verwijzen. Het Verdrag van 's-Gravenhage van 1996 voorziet in een soortgelijk mechanisme voor de verwijzing van zaken.

Het hier voorgestelde systeem is minder open en gebaseerd op criteria die beter zijn afgestemd op de communautaire context. De nadruk wordt erop gelegd dat dit artikel alleen in uitzonderlijke omstandigheden mag worden toegepast. De band die vereist is met de lidstaten waarnaar de zaak kan worden verwezen, kan voortvloeien uit het feit dat het kind voorheen zijn gewone verblijfplaats in die lidstaat heeft gehad of dat een van de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid hebben, zijn of haar gewone verblijfplaats in die lidstaat heeft. Bovendien moet om de verwijzing worden verzocht door een persoon die ouderlijke verantwoordelijkheid heeft; verwijzing op initiatief van de rechterlijke instantie is bijgevolg niet mogelijk. Het feit dat zowel de rechterlijke instantie die de verwijzing voorstelt als de rechterlijke instantie die de verwijzing aanvaardt, beoordelen of deze in het belang is van het kind, biedt een extra waarborg.

Voorts moet worden onderzocht of rechtstreekse verwijzing en rechtreeks overleg tussen rechterlijke instanties mogelijk is. Ingeval dit niet mogelijk blijkt, hebben de centrale autoriteiten een belangrijke rol te spelen.

Artikel 14 – Aanhangigheid

Er is in een *litispendingieregel* voorzien voor gevallen waarin bij rechterlijke instanties van verschillende lidstaten vorderingen betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid voor hetzelfde kind aanhangig zijn. Verwacht wordt echter dat niet vaak van deze regel gebruik zal worden gemaakt, omdat de bevoegdheidsregeling in de verordening niet op grond van alternatieve bevoegdheidsregels is opgebouwd.

Hoofdstuk III – Erkenning en tenuitvoerlegging

Artikel 15

In dit artikel wordt verwezen naar de desbetreffende bepalingen van Verordening (EG) nr. 1347/2000.

De lidstaten stellen de Commissie in kennis van de in het Publicatieblad te publiceren relevante informatie in de zin van de Bijlagen I t/m III van Verordening (EG) nr. 1347/2000 (rechterlijke instanties en rechtsmiddelen). Voorts moet het in bijlage V van Verordening (EG) nr. 1347/2000 opgenomen certificaat worden gewijzigd overeenkomstig de erin bepaalde comitéprocedure, teneinde er alle personen die ouderlijke verantwoordelijkheid hebben (punt 3) alsmede een kort overzicht van hun rechten en verplichtingen in op te nemen.

Hoofdstuk IV - Samenwerking tussen centrale autoriteiten

Artikelen 16 t/m 18

De samenwerking tussen de centrale autoriteiten vormt een essentieel onderdeel van dit voorstel voor een verordening.

De centrale autoriteiten kunnen een algemene informatie-/coördinatietaak vervullen en in specifieke gevallen handelend optreden.

In de eerste plaats werken de centrale autoriteiten, als leden van het Europees justitieel netwerk¹¹, aan een informatiesysteem en wisselen zij van gedachten over kwesties van gemeenschappelijk belang en over hun coördinatiemethoden. De structuren van het netwerk kunnen ook worden gebruikt om vergaderingen van de centrale autoriteiten bijeen te roepen.

¹¹ *Beschikking 2001/470/EG van de Raad van 28 mei 2001 betreffende de oprichting van een Europees justitieel netwerk in burgerlijke en handelszaken, PB L 174 van 27.6.2001, blz. 25.*

Bijzonder belangrijk is dat wordt verwacht dat de centrale autoriteiten een actieve rol zullen spelen (en anticiperend zullen optreden) teneinde te garanderen dat de ouderlijke verantwoordelijkheid in specifieke gevallen daadwerkelijk kan worden uitgeoefend, binnen de beperkingen die door het nationale recht aan hun optreden worden opgelegd. Hun activiteiten omvatten ondersteuning van de tenuitvoerlegging van beslissingen (inclusief terugkeer van het kind), alsmede het bevorderen van bemiddeling, op het belang waarvan de nadruk werd gelegd tijdens de bijeenkomst van de Raad Justitie en binnenlandse zaken van 30 november 2000. Het is beter terzake niet te normatief op te treden, maar alleen de ontwikkeling van een cultuur van nauwe samenwerking aan te moedigen, waarbij een nuttig gebruik kan worden gemaakt van bestaande samenwerkingsmechanismen, bijvoorbeeld tussen de krachtens het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980 aangewezen autoriteiten.

Hoofdstuk V - Algemene bepalingen, overgangs- en slotbepalingen

Artikel 19 – Verhouding tot Verordening (EG) nr. 1347/2000 van de Raad

Dit voorstel heeft ten doel het toepassingsgebied van Verordening (EG) nr. 1347/2000 uit te breiden. Om de rechtszekerheid te vergroten, wordt in dit artikel niettemin vastgesteld dat de bepalingen van deze verordening voorrang hebben boven de overeenkomstige bepalingen van Verordening (EG) nr. 1347/2000. Er zou moeten worden overwogen de bepalingen van deze verordening, de overeenkomstige bepalingen van Verordening (EG) nr. 1347/2000 alsmede het Franse initiatief inzake het omgangsrecht samen te voegen, teneinde het rechters en deskundigen mogelijk te maken zich op een enkel instrument te baseren.

Artikel 20 – Lidstaten met twee of meer rechtsstelsels

Dit artikel is in essentie gebaseerd op artikel 41 van Verordening (EG) nr. 1347/2000.

Artikel 21 – Overgangsbepalingen

In dezelfde zin als vastgesteld in artikel 42 van Verordening (EG) nr. 1347/2000 zal het ook mogelijk zijn deze verordening toe te passen in bepaalde gevallen waarin vorderingen werden ingesteld voor de inwerkingtreding ervan.

Artikel 22 – Lijsten van centrale autoriteiten, rechterlijke instanties en rechtsmiddelen

De Commissie werkt de adressen van en de verdere gegevens betreffende de centrale autoriteiten bij op grond van de door de lidstaten verstrekte informatie en maken deze openbaar.

De lidstaten verstrekken de Commissie tevens de lijst van de in de bijlagen I t/m III van Verordening (EG) nr. 1347/2000 opgenomen lijsten van rechterlijke instanties en rechtsmiddelen. Zij doen dit binnen drie maanden na de inwerkingtreding van de verordening, zodat deze geruime tijd voordat de verordening van toepassing wordt in het Publicatieblad kunnen worden gepubliceerd.

Artikel 23 – Comité

In dit artikel wordt verwezen naar het bij artikel 45 van Verordening (EG) nr. 1347/2000 ingestelde comité.

Artikel 24 - Inwerkingtreding

Er is vastgesteld dat de verordening van toepassing wordt een jaar na haar bekendmaking in het Publicatieblad. Artikel 22 is echter van toepassing met ingang van de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het Publicatieblad, aangezien de lidstaten verplicht zijn de hierin aangegeven informatie binnen drie maanden te verstrekken.

Voorstel voor een

VERORDENING VAN DE RAAD

betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 61, onder c), en artikel 67, lid 1,

Gelet op het voorstel van de Commissie¹²,

Gezien het advies van het Europees Parlement¹³,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité¹⁴,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Europese Gemeenschap heeft zich ten doel gesteld een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid te ontwikkelen waarin het vrije verkeer van personen gewaarborgd is. Met het oog daarop neemt de Gemeenschap onder meer de maatregelen op het gebied van de justitiële samenwerking in burgerlijke zaken nemen die nodig zijn voor de goede werking van de interne markt.
- (2) De Europese Raad van Tampere heeft het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen als de hoeksteen voor de totstandbrenging van een werkelijke justitiële ruimte onderschreven.
- (3) In Verordening (EG) nr. 1347/2000 van de Raad zijn bepalingen vastgelegd betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid voor gemeenschappelijke kinderen die zijn gegeven ter gelegenheid van de rechtsvorderingen betreffende het huwelijk.
- (4) Op 30 november 2000 hebben de Raad en de Commissie een programma betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van wederzijdse erkenning van beslissingen in burgerlijke en handelszaken aangenomen. Dit programma behelst in een eerste fase de uitbreiding van het toepassingsgebied van Verordening (EG) nr. 1347/2000, gekoppeld aan een specifiek project voor de afschaffing van het *exequatur* voor het omgangsrecht.

¹² PB C ...

¹³ PB C ...

¹⁴ PB C ...

- (5) Deze verordening is opgesteld met inachtneming van de grondrechten en de beginselen die met name in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie zijn vastgelegd. Deze verordening is in het bijzonder gericht op de volledige eerbiediging van de grondrechten van kinderen, zoals deze zijn vastgelegd in artikel 24 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.
- (6) Teneinde de gelijke behandeling van alle kinderen te garanderen, geldt deze verordening voor alle beslissingen inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, inclusief het omgangsrecht; de onderhoudsverplichtingen vallen echter onder Verordening (EG) nr. 44/2001.
- (7) Bij de in deze verordening aanvaarde bevoegdheidscriteria is uitgegaan van het belang van het kind. Dat betekent dat, behalve in bepaalde gevallen van wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind of ingevolge een overeenkomst tussen de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid hebben, in eerste instantie de lidstaat bevoegd is waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft.
- (8) In het bijzonder in geval van ongeoorloofd overbrengen of niet doen terugkeren van kinderen moeten de rechterlijke instanties van de lidstaat waarheen het kind is overgebracht of waar het wordt vastgehouden de mogelijkheid hebben de nodige maatregelen te nemen ter bescherming van het kind, maar de zaak dan te verwijzen naar de rechterlijke instanties die bevoegd zijn van het bodemgeschil kennis te nemen.
- (9) De bevoegdheidscriteria mogen niet beletten dat in de lidstaat waar het kind zich bevindt maatregelen worden genomen die ten doel hebben het kind in dringende gevallen te beschermen of de uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheid te organiseren. De rechterlijke instanties van de lidstaat die bevoegd zijn van het bodemgeschil kennis te nemen hebben echter het laatste woord, inclusief de mogelijkheid dergelijke maatregelen te herroepen.
- (10) De beslissingen worden erkend en ten uitvoer gelegd overeenkomstig de regeling die is vastgesteld bij Verordening (EG) nr. 1347/2000.
- (11) Samenwerking tussen de centrale autoriteiten is in dit verband van vitaal belang, zowel in het algemeen als in specifieke gevallen, inclusief om de schikking in der minne van geschillen in het gezin te bevorderen.
- (12) Overeenkomstig artikel 2 van Besluit 1999/468/EG van de Raad van 28 juni 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden¹⁵ wordt voor de vaststelling van de maatregelen voor de tenuitvoerlegging van onderhavige verordening gebruik gemaakt van de in artikel 3 van genoemd besluit bedoelde raadplegingsprocedure.
- (13) Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel, zoals neergelegd in artikel 5 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, kunnen de doelstellingen van deze verordening onvoldoende door de lidstaten worden verwezenlijkt en kunnen zij derhalve beter door de Gemeenschap worden verwezenlijkt. De onderhavige verordening gaat niet verder dan wat nodig is om deze doelstellingen te bereiken.

¹⁵ PB L 184, 17.7.1999, blz. 23.

- (14) [Het Verenigd Koninkrijk en Ierland nemen, overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van het Protocol betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland dat is gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, niet deel aan de goedkeuring van deze verordening, en zijn hierdoor derhalve niet gebonden en dienen deze evenmin toe te passen.] / [Het Verenigd Koninkrijk en Ierland hebben, overeenkomstig artikel 3 van het Protocol betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland dat is gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, kennis ervan gegeven dat zij wensen deel te nemen aan de aanneming en toepassing van deze verordening.]
- (15) Denemarken neemt, overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van het Protocol betreffende de positie van Denemarken dat is gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, niet deel aan de goedkeuring van deze verordening, en is hierdoor derhalve niet gebonden en dient deze evenmin toe te passen,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

HOOFDSTUK I

TOEPASSINGSGEBIED EN DEFINITIES

Artikel 1

Toepassingsgebied

1. Deze verordening is van toepassing op alle burgerlijke rechtsvorderingen betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid.
2. Met gerechtelijke procedures worden gelijkgesteld de andere in een lidstaat officieel erkende procedures. Onder "rechter" en "rechterlijke instantie" worden alle terzake bevoegde instanties in de lidstaten verstaan.
3. In deze verordening wordt onder "lidstaat" verstaan alle lidstaten waarop deze verordening van toepassing is, met uitzondering van Denemarken[, Ierland en het Verenigd Koninkrijk].

Artikel 2

Persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft

Voor de toepassing van deze verordening wordt onder "persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft" verstaan elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die ingevolge een beslissing of van rechtswege de ouderlijke verantwoordelijkheid voor een kind heeft.

HOOFDSTUK II

RECHTERLIJKE BEVOEGDHEID

AFDELING I

Artikel 3

Algemene bevoegdheid

Voor beslissingen inzake de ouderlijke bevoegdheid zijn, onverminderd de artikelen 4, 5 en 6, de rechterlijke instanties bevoegd van de lidstaat op het grondgebied waarvan het kind op het ogenblik dat de zaak bij de rechterlijke instantie aanhangig wordt gemaakt, zijn gewone verblijfplaats heeft.

Artikel 4

Bevoegdheid van de lidstaat waar de laatste beslissing is gegeven

De rechterlijke instanties van de lidstaat waar de laatste beslissing inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid voor een kind is gegeven overeenkomstig de artikelen 3 tot en met 8 van deze verordening blijven bevoegd wanneer:

- (a) het kind op het ogenblik dat de zaak bij de rechterlijke instantie aanhangig wordt gemaakt sedert minder dan zes maanden verblijft in de staat waar het zijn gewone verblijfplaats heeft; en
- (b) een van de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft zijn gewone verblijfplaats heeft in de lidstaat waar de laatste beslissing is gegeven; tenzij
- (c) het kind zijn gewone verblijfplaats heeft in een andere lidstaat en de onder b) bedoelde persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft de bevoegdheid heeft aanvaard van de rechterlijke instanties van de lidstaat waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft.

Artikel 5

Ontvoering van kinderen

1. De bevoegde rechterlijke instanties in de zin van artikel 3 oefenen hun bevoegdheid uit overeenkomstig het Verdrag van 's- Gravenhage van 25 oktober 1980 betreffende de burgerrechterlijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen.
2. Niettegenstaande het bepaalde in lid 1 blijven, in geval van ongeoorloofd overbrengen of niet doen terugkeren van een kind de rechterlijke instanties van de lidstaat waarin het kind onmiddellijk voor de overbrenging of het niet doen terugkeren zijn gewone verblijfplaats had, bevoegd totdat het kind een gewone verblijfplaats heeft verworven in een andere staat en

- (a) enige persoon die ouderlijke verantwoordelijkheid heeft, in de overbrenging of het niet doen terugkeren heeft berust; of
 - (b) het kind in die andere staat zijn verblijfplaats heeft gehad, gedurende een periode van ten minste een jaar nadat de persoon die ouderlijke verantwoordelijkheid heeft, kennis heeft gekregen of had moeten krijgen van de verblijfplaats van het kind, geen verzoek tot terugkeer binnen die periode is ingediend, en het kind in zijn nieuwe omgeving is geworteld.
3. Niettegenstaande de uitzonderingen op de verplichting tot het doen terugkeren van het kind die zijn vastgesteld in het Verdrag van 's- Gravenhage van 25 oktober 1980 inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen, gelasten de rechterlijke instanties van de lidstaat waarnaar het kind is overgebracht of waar het wordt vastgehouden, in geval van ongeoorloofd overbrengen of niet doen terugkeren van een kind en op grond van een verzoek van een persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft of van een centrale autoriteit, de onmiddellijke terugkeer van het kind naar de lidstaat die ingevolge lid 2 bevoegd blijft, onverminderd de voorlopige maatregelen ingevolge artikel 9 die zij nodig achten.
4. Het overbrengen of het niet doen terugkeren van een kind wordt als ongeoorloofd beschouwd, wanneer:
- (a) dit geschiedt in strijd met rechten terzake van ouderlijke verantwoordelijkheid die voortvloeien uit een beslissing of een toekenning van rechtswege ingevolge het recht van de lidstaat waar het kind onmiddellijk voor zijn overbrenging of het niet doen terugkeren zijn gewone verblijfplaats had, en
 - (b) deze rechten alleen of gezamenlijk daadwerkelijk werden uitgeoefend op het tijdstip van de overbrenging of het niet doen terugkeren, dan wel zouden zijn uitgeoefend indien een zodanige gebeurtenis niet had plaatsgevonden.

Artikel 6

Aanwijzing van de bevoegde rechter

1. De rechterlijke instanties van een lidstaat zijn bevoegd wanneer:
- (a) artikel 3, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1347/2000 van de Raad van toepassing is, of
 - (b) de bevoegdheid is aanvaard door alle personen die ouderlijke verantwoordelijkheid hebben, het kind een nauwe band heeft met die lidstaat en de bevoegdheid door het belang van het kind wordt gerechtvaardigd.
2. Voor de toepassing van lid 1, onder b), worden de personen die ouderlijke verantwoordelijkheid hebben geacht de bevoegdheid van de rechterlijke instantie te hebben aanvaard indien zij voor die rechterlijke instantie verschijnen, tenzij de verschijning uitsluitend ten doel heeft de bevoegdheid van de rechterlijke instantie te betwisten.

Artikel 7
Bevoegdheid op grond van de plaats waar het kind zich bevindt

Wanneer de gewone verblijfplaats van een kind niet kan worden vastgesteld en geen rechterlijke instantie van een lidstaat krachtens de artikelen 3 tot en met 6 bevoegd is, zijn de rechterlijke instanties van de lidstaat op het grondgebied waarvan het kind zich bevindt bevoegd terzake van de ouderlijke verantwoordelijkheid voor kinderen.

Artikel 8
Residuele bevoegdheden

Voorzover geen rechterlijke instantie van een lidstaat krachtens de artikelen 3 tot en met 7 bevoegd is, wordt de bevoegdheid in elke lidstaat beheerst door de wet van die staat.

Artikel 9
Bevoegdheid voorlopige maatregelen te nemen ter bescherming van het kind

1. In spoedeisende gevallen staan de bepalingen van deze verordening er niet aan in de weg dat de rechterlijke instanties van een lidstaat betreffende een kind dat zich in die lidstaat bevindt de voorlopige maatregelen ter bescherming van het kind nemen waarin de wetgeving van die lidstaat voorziet, zelfs indien een rechterlijke instantie van een andere lidstaat krachtens deze verordening bevoegd is van het bodemgeschil kennis te nemen.
2. De rechterlijke instanties van de lidstaat op het grondgebied waarvan het kind zich bevindt, stellen een termijn vast in de loop waarvan een zaak aanhangig moet worden gemaakt bij de rechterlijke instanties van een lidstaat die bevoegd zijn van het bodemgeschil kennis te nemen; indien dit niet binnen die termijn geschiedt, houden de maatregelen op van toepassing te zijn. Deze termijn mag niet meer bedragen dan één maand.
3. Voor de toepassing van het in het voorgaande lid bepaalde wordt een zaak geacht te zijn aangebracht bij een rechterlijke instantie:
 - (a) op het tijdstip waarop het stuk dat het geding inleidt of een gelijkwaardig stuk bij de rechterlijke instantie wordt ingediend, mits de eiser vervolgens niet heeft nagelaten te doen wat hij met het oog op de betekening of de kennisgeving van het stuk aan de verweerder moest doen, of
 - (b) indien het stuk betekend of meegedeeld moet worden voordat het bij de rechterlijke instantie wordt ingediend, op het tijdstip waarop de autoriteit die verantwoordelijk is voor de betekening of de kennisgeving van het stuk ontvangt, mits de eiser vervolgens niet heeft nagelaten te doen wat hij met het oog op de indiening van het stuk bij de rechterlijke instantie moest doen.
4. Deze maatregelen houden op van toepassing te zijn wanneer de rechterlijke instanties van een lidstaat die bevoegd zijn kennis te nemen van het bodemgeschil een beslissing hebben genomen krachtens lid 2.

Artikel 10

Bevoegdheid de uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheid te regelen

1. De bepalingen van deze verordening staan er niet aan in de weg dat de rechterlijke instanties van de lidstaat waar de ouderlijke verantwoordelijkheid wordt uitgeoefend of om tenuitvoerlegging van een beslissing wordt gevraagd uitsluitend bevoegd zijn praktische regelingen voor het organiseren van de uitoefening van ouderlijke verantwoordelijkheid te treffen, wanneer de nodige regelingen niet zijn getroffen in de beslissing van de lidstaat die bevoegd is van het bodemgeschil kennis te nemen.
2. Er mag in geen geval een beslissing over het bodemgeschil worden genomen.
3. Deze praktische regelingen houden op van toepassing te zijn krachtens een latere beslissing van de rechterlijke instanties van de lidstaat die bevoegd zijn van het bodemgeschil kennis te nemen.
4. Voor de toepassing van dit artikel werkt de krachtens artikel 16 aangewezen centrale autoriteit van de lidstaat waar de ouderlijke verantwoordelijkheid wordt uitgeoefend of om tenuitvoerlegging van een beslissing wordt gevraagd, nauw samen met de centrale autoriteit van de lidstaat die bevoegd is van het bodemgeschil kennis te nemen.

AFDELING II

Artikel 11

Toetsing van de bevoegdheid

De rechterlijke instantie van een lidstaat waarbij een zaak aanhangig is gemaakt waarvoor krachtens deze verordening niet deze rechterlijke instantie, maar een rechterlijke instantie van een andere lidstaat bevoegd is, verklaart zich ambtshalve onbevoegd.

Artikel 12

Toetsing van de ontvankelijkheid

1. Wanneer een verweerder die zijn gewone verblijfplaats heeft in een andere staat dan de lidstaat waar de zaak is aangebracht, niet verschijnt, is de bevoegde rechterlijke instantie verplicht haar uitspraak aan te houden zolang niet vaststaat dat de verweerder in de gelegenheid is gesteld het stuk dat het geding inleidt of een gelijkwaardig stuk, zo tijdig als met het oog op zijn verdediging nodig was, te ontvangen, of dat daartoe al het nodige is gedaan.
2. Artikel 19 van Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad van 29 mei 2000 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken wordt toegepast in plaats van het bepaalde in lid 1, indien de toezending van de ene lidstaat naar de andere van het stuk dat het geding inleidt of een gelijkwaardig stuk overeenkomstig het bepaalde in deze verordening moest geschieden.

3. Indien de bepalingen van Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad niet van toepassing zijn, wordt artikel 15 van het Verdrag van 's-Gravenhage van 15 november 1965 inzake de betekening en de kennisgeving in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke en in handelszaken toegepast indien de toezending van het stuk dat het geding inleidt of een gelijkwaardig stuk, overeenkomstig dat verdrag moest geschieden.

Artikel 13

Verwijzing naar een rechterlijke instantie die beter in staat is de zaak te behandelen

1. De rechterlijke instanties van een lidstaat die bevoegd zijn van het bodemgeschil kennis te nemen kunnen op grond van een verzoek van een persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft, in uitzonderlijke omstandigheden in het belang van het kind de zaak verwijzen naar de rechterlijke instanties van een andere lidstaat waar het kind voorheen zijn gewone verblijfplaats had of waar een persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft zijn gewone verblijfplaats heeft.
2. Met het oog daarop zijn zij verplicht hun uitspraak aan te houden en een termijn voor te schrijven binnen welke de zaak bij de rechterlijke instanties van die lidstaat aanhangig moet worden gemaakt.
3. De rechterlijke instanties van die lidstaat kunnen, wanneer dit in het belang is van het kind, de bevoegdheid aanvaarden in de loop van de krachtens lid 2 vastgestelde termijn. De rechterlijke instantie waarbij de zaak het eerst is aangebracht ziet in dat geval af van haar bevoegdheid.
4. De rechterlijke instanties werken nauw samen teneinde de verwijzing te vergemakkelijken en rechtstreeks of door tussenkomst van de centrale autoriteiten met elkaar over de zaak in overleg te treden.

Artikel 14

Aanhangigheid

1. Wanneer bij rechterlijke instanties van verschillende lidstaten vorderingen aanhangig zijn welke de ouderlijke verantwoordelijkheid voor hetzelfde kind betreffen, houdt de rechterlijke instantie waarbij de zaak het laatst is aangebracht, haar uitspraak ambtshalve aan totdat de bevoegdheid van de rechterlijke instantie waarbij de zaak het eerst is aangebracht, vaststaat.
2. Wanneer de bevoegdheid van de rechterlijke instantie waarbij de zaak het eerst is aangebracht, vaststaat, verwijst de rechterlijke instantie waarbij de zaak het laatst is aangebracht, partijen naar die rechterlijke instantie. In dat geval kan de partij die de vordering aanhangig heeft gemaakt bij de rechterlijke instantie waarbij de zaak het laatst is aangebracht, de vordering aanhangig maken bij de rechterlijke instantie waarbij de zaak het eerst is aangebracht.

3. Een zaak wordt geacht te zijn aangebracht bij een rechterlijke instantie:
 - (a) op het tijdstip waarop het stuk dat het geding inleidt of een gelijkwaardig stuk bij de rechterlijke instantie wordt ingediend, mits de eiser vervolgens niet heeft nagelaten te doen wat hij met het oog op de betekening of de kennisgeving van het stuk aan de verweerder moest doen, of
 - (b) indien het stuk betekend of meegedeeld moet worden voordat het bij de rechterlijke instantie wordt ingediend, op het tijdstip waarop de autoriteit die verantwoordelijk is voor de betekening of de kennisgeving het stuk ontvangt, mits de eiser vervolgens niet heeft nagelaten de doen wat hij met het oog op de indiening van het stuk bij de rechterlijke instantie moest doen.

HOOFDSTUK III

ERKENNING EN TENUITVOERLEGGING

Artikel 15

1. De in een lidstaat gegeven beslissingen worden in de andere lidstaten erkend en ten uitvoer gelegd overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van hoofdstuk III van Verordening (EG) nr. 1347/2000.
2. De bijlagen I tot en met III van Verordening (EG) nr. 1347/2000 worden krachtens artikel 22 van deze verordening aangevuld.
3. Elke wijziging van bijlage V voor de toepassing van deze verordening wordt overeenkomstig de procedure van artikel 23, lid 2, vastgesteld.

HOOFDSTUK IV

SAMENWERKING TUSSEN CENTRALE AUTORITEITEN

Artikel 16

Aanwijzing

1. Iedere lidstaat wijst een centrale autoriteit aan om behulpzaam te zijn bij de toepassing van de verordening.
2. Een lidstaat waar voor de onderwerpen waarop deze verordening van toepassing is twee of meer rechtsstelsels of regelingen van toepassing zijn in verschillende territoriale eenheden kan, behalve de krachtens lid 1 aangewezen centrale autoriteit, een autoriteit voor iedere territoriale eenheid aanwijzen en de territoriale bevoegdheid van elk van deze autoriteiten omschrijven. In deze gevallen kunnen kennisgevingen rechtstreeks worden toegezonden aan de territoriaal bevoegde autoriteit of aan de centrale autoriteit, die deze aan de territoriaal bevoegde autoriteit dient door te geven en de verzender ervan daarvan in kennis dient te stellen.

Artikel 17
Taken

1. De centrale autoriteiten zetten een informatiesysteem betreffende de nationale wetten en procedures op en nemen maatregelen om de toepassing van deze verordening te verbeteren en hun samenwerking te versterken; zij maken daartoe gebruik van het Europees justitieel netwerk op het gebied van burgerlijke en handelszaken.
2. De centrale autoriteiten werken in specifieke gevallen samen teneinde te garanderen dat de rechten terzake van de ouderlijke verantwoordelijkheid voor een kind daadwerkelijk worden uitgeoefend. Met het oog daarop, en met inachtneming van hun wetgeving:
 - (a) wisselen zij informatie uit over de situatie van het kind;
 - (b) nemen zij maatregelen om de tenuitvoerlegging van beslissingen op hun grondgebied te ondersteunen, inclusief beslissingen waardoor de terugkeer van het kind wordt gelast ingevolge artikel 5, lid 3;
 - (c) nemen zij de beschermende maatregelen die zij nodig achten, wanneer deze niet kunnen worden genomen in de bevoegde lidstaat, of leiden zij daartoe procedures in;
 - (d) bevelen zij de autoriteit van de bevoegde lidstaat of de lidstaat op het grondgebied waarvan het kind zich bevindt, aan de beschermende maatregelen te nemen die zij nodig achten of procedures daartoe in te leiden;
 - (e) bevorderen zij door bemiddeling of anderszins de overeenstemming tussen de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid hebben en organiseren zij daartoe grensoverschrijdende samenwerking.
3. Een persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft, kan bij de centrale autoriteit van de lidstaat waar hij zijn gewone verblijfplaats heeft of bij de centrale autoriteit van de lidstaat waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft of op het grondgebied waarvan het zich gewoonlijk bevindt, een verzoek om bijstand indienen. Indien in het verzoek om bijstand wordt verwezen naar een beslissing die krachtens deze Verordening is gegeven, voegt de persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft het certificaat van bijlage V van Verordening (EG) nr. 1347/2000 bij het verzoek.

Artikel 18
Vergaderingen

De Commissie roept vergaderingen van centrale autoriteiten bijeen en maakt daartoe gebruik van het Europees justitieel netwerk op het gebied van burgerlijke en handelszaken.

HOOFDSTUK V

ALGEMENE BEPALINGEN, OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Artikel 19

Verhouding tot Verordening (EG) nr. 1347/2000 van de Raad

Deze verordening heeft voorrang boven Verordening (EG) nr. 1347/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid voor gemeenschappelijke kinderen.

Artikel 20

Lidstaten met twee of meer rechtsstelsels

Ten aanzien van een lidstaat waar voor de onderwerpen waarop deze verordening van toepassing is, twee of meer rechtsstelsels of regelingen van toepassing zijn in verschillende territoriale eenheden:

- (a) wordt met de gewone verblijfplaats in die lidstaat de gewone verblijfplaats in een territoriale eenheid bedoeld;
- (b) heeft de term "nationaliteit" of, in het geval van het Verenigd Koninkrijk, de term "domicilie" (woonplaats) betrekking op de territoriale eenheid die in de wet van die staat is aangeduid;
- (c) wordt met de instantie van een lidstaat de betrokken instantie van de territoriale eenheid bedoeld;
- (d) worden met de voorschriften van de aangezochte lidstaat de voorschriften van de territoriale eenheid bedoeld waar de bevoegdheid, de erkenning of de tenuitvoerlegging wordt opgeworpen.

Artikel 21

Overgangsbepalingen

1. De bepalingen van deze verordening zijn slechts van toepassing op rechtsvorderingen ingesteld, authentieke akten verleden en gerechtelijke schikkingen in de loop van een geding tot stand gekomen na de inwerkingtreding ervan.
2. Beslissingen, gegeven na de datum van inwerkingtreding van deze verordening naar aanleiding van vóór die datum ingestelde vorderingen, worden erkend en ten uitvoer gelegd overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk III, indien de toegepaste bevoegdheidsregels overeenkomen met de regels van hoofdstuk I van deze verordening of van een verdrag dat tussen de lidstaat van herkomst en de aangezochte lidstaat van kracht was toen de vordering werd ingesteld.

Artikel 22

Lijsten van centrale autoriteiten, rechterlijke instanties en rechtsmiddelen

1. De lidstaten stellen de Commissie binnen drie maanden na de inwerkingtreding van deze verordening in kennis van:
 - (a) de namen en adressen van de centrale autoriteiten krachtens artikel 16 en de technische middelen en talen die zijn aanvaard voor kennisgevingen tussen de autoriteiten;
 - (b) de in de bijlagen I tot en met III van Verordening (EG) nr. 1347/2000 vastgestelde lijsten van rechterlijke instanties en rechtsmiddelen.
2. De lidstaten brengen elke wijziging in deze informatie ter kennis van de Commissie.
3. De Commissie maakt de informatie uit hoofde van lid 1, onder a), openbaar. De Commissie maakt de informatie uit hoofde van lid 1, onder b), bekend in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Artikel 23

Comité

1. De Commissie wordt bijgestaan door het bij artikel 45 van Verordening (EG) nr. 1347/2000 ingestelde comité.
2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, is de raadplegingsprocedure van artikel 3 van Besluit 1999/468/EG, met inachtneming van artikel 7, lid 3, van dat besluit van toepassing.

Artikel 24

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

De verordening is van toepassing een jaar na haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*, met uitzondering van artikel 22, dat van toepassing is met ingang van de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat overeenkomstig het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap.

Gedaan te Brussel,

*Voor de Raad
De Voorzitter*